

KONCIL MLADÝCH

Paříž 1978

Poprvé jsem se setkal s koncilem mladých roku 1970, kdy jsem náhodně zabloudil do Taizé. Tehdy, až byla o Velikonocích ohlášena „radostná novina“ o nastávající obnově církve. Koncil mladých byl pro mnohé neznámý, ba záhadný, ale už tehdy jsem pochopil jedno: že to nebudou nějaké obřady, ale prožitek. Ten první, týdenní pobyt v Taizé byl pro mne zážitkem církve. Tak se stalo, že můj život z víry byl jaksi po prvé „na studiích“. Necítil jsem se svázán žádnou farností ani pastorační akademiků, ne proto, že bych byl individualista, ale proto, že ty formy pastorage, s kterými jsem se do té doby setkal, mne neoslovovaly, a někdy mne naopak odrazovaly. Církev jako živé, lidské společenství, byla pro mne spíše abstrakcí. Dával jsem si vinu, že tím je moje křesťanství neúplné a chybělo mi to. Setkání s koncilem mladých v Taizé před osmi lety mi ulehčilo pravdivou, po lidsku prožitou identifikaci s církví. Píši o tom proto, že tím je koncil mladých pro velké množství hledající mládeže: prožitkem církve. Jev kulturní kontestace mladé generace v rozvinutých zemích je dobře znám. Mladí se odvracejí od všech institucí a struktur, tedy i církevních. Ale v mnoha ohledech ani ne tak kulturní procesy, ale lidsky vzato církve samé (místní společenství, farnosti) jsou vinny tím, že mládež z nich odchází. Ta místní společenství, jež jsou pro děti a mladistvé trvalým obrazem církve jako takové, vykazovala po léta (ba stále vykazují) projevy sklerózy a odumírání. Ten, kdo se odvrátil od církve (nejčastěji od církve místní), potřebuje jistý návrat, jistý zážitek, který mu zjeví pravdivou tvář církve. To mládež hledá a nalézá v koncilu mladých. Proto se k němu za těch 8 let, kdy se konal v Taizé i na jiných místech, přimklo už několik set tisíc mladých lidí.

Jel jsem do Francie jen proto, abych se účastnil evropského setkání koncilu mladých v Paříži (27.–31.XII.1978). Hned po příjezdu jsem se hlásil na shromaždišti, zorganizovaném v překrásném gotickém kostele St. Germain l'Auxerrois. Tam mne „přidělili“ do 18. obvodu. Pařížské setkání, jako všechna dosavadní velká setkání koncilu mladých po Taizé, bylo totiž organizováno tak, že mladí účastníci (a teď už nejen mladí, protože koncil se otevírá všem generacím), kteří přijíždějí z jiných krajů a zemí, byli zcela bezplatně hoštěni v místních farnostech, většinou v soukromých domech. Všichni si přivezli spací pytle takže obtíž s noclehem nebyla tak velká. Rodina nebo jednotlivci hostící účastníka koncilu mu zajišťovala občerstvení a péči, ale nešlo jen o organizaci ubytování. Šlo také o to, aby mladí několik dní sdíleli každodenní život pařížských křesťanů. Aby poznali zblízka problémy místní církve a společenství.

Setkání v Paříži se připravovalo rok. Vyslanci koncilu mladých obcházeli farnosti – katolické i protestantské – a hledali osoby, které by se chtěly účastnit koncilu tím, že uhostí mládež. Výsledky byly překvapující: přihlásilo se víc než 5000 lidí, a protože se sjelo 10.000 hostů, nebyly s jejich příjezdem žádné problémy. Je pozoruhodné, že zámožní lidé přijímali obvykle po 1 osobě, kdežto lidé žijící ve skromných poměrech, ve dvou pokojích, přijímali 2 i 3 osoby. Tím, že účastníci koncilu bydleli v obyčejných čtvrtích, v běžných domech (a ne například v nějakých hotelích nebo kolejích) jim dalo pevné zakořenění v realitě života, dovolilo jim navázat nová

přátelství. Každý patřil k nějaké rodině, do nějaké farnosti, účastnil se akcí v malých skupinách a necítil se pak ztracený na velkých shromážděních.

Ale i pařížská církev tím něco získala. Díky tom mnohaměsíčním přípravám různých farností se navázaly vzájemné kontakty, a různé malé skupinky a společenství, jež se dosud často cítily osamoceny, se navzájem poznaly. Kdosi řekl, že by teď bylo možno pořídit mapu Paříže, ukazující všechna živá místa tak, jako se dělají mapy pro turisty, jež ukazují památky. Ten nápad vyjadřuje nejen nadšení, ale i naději.

Církev, která vrací lidem důstojnost

Ve čtvrtek ráno jsem se stavil ve středisku naší čtvrti, které bylo v modlitebně společenství reformované církve na Montmartre. Zde se účastníci ubytovaní ve čtvrti scházeli k modlitbě a diskusi, odtud se vycházelo za návštěvami zajímavých míst. Zasedám v kroužku s třiceti lidmi. Po chvíli mlčení každý řekne, proč do Paříže přijel. Převládají Katalánci, pak jsou tu Španělé, Němci, Holanďané, Belgičané, Francouzi. Věkové rozpětí je od 16 do 40 let. Různé zaměstnání a činnosti: řeholnice, studenti, učitelé, katecheté, dělníci (i nezaměstnaní), několik odborářů. Ve zvláštních referátech se probírají vleklé problémy církve, kritika jejích nedostatků a slabostí (hodně se mluví o katechizaci), úsilí o církev, jež by žila hlubokou, mocnou vírou, čerpanou ze samých zřidel, která by byla obecná uprostřed napětí a dramatu světa i společnosti, otevřená všem lidem.

Je to představa církve, jež je mi velmi blízká. Proto mi pastýřské listy našeho episkopátu na totéž téma z posledních let způsobily tak velkou radost.

Zdalo by se, že v Paříži, velké metropoli bohaté, rozvíjející se země, je určitým problémem pro křesťanství i církev spíše bohatství, praktický materialismus, než bída. Tak tomu jistě je. Také v dosavadních setkáních mladých to byl jeden z hlavních bodů: neomezené sebeobohacování, nenasytné spotřeba, jež je provázána uzavřeností do sebe a duchovní pustotou. Koncil mladých navrhuje jiný životní model, opřený o rozdělování. Omezit se ve vlastnictví věcí na to, co je nezbytné, a dělit se o zbytek s jinými – to vede ke svobodě a otevírá se kráse i bohatství života. Dělit se s druhým – to neznamená jen věci nebo peníze: je možné sdílet s druhými jejich životní situaci, jejich radosti, dramata, naděje.

Proto jsem pozoroval a prožíval v Paříži i prozaické problémy každodenního života v poměrně chudé čtvrti v severní části města. Je to čtvrt téměř úplně odkřesťanštěná. Praktikující, nebo silněji řečeno věřící, tu tvoří nenápadný „okraj společnosti“. Přesto jsem se však setkal se znameními obecnosti církve v samotném srdci osmnácté čtvrti.

Nejprve jsem se setkal se společenstvím Malých sester Ježíšových. Bydlí v Paříži rok a jsou čtyři – dvě Vlámky a dvě Libanonky – v malém bytě o třech místnostech, z nichž jedna slouží jako kaple.

Jsou to sestry dělnice. Rita pracuje jako umývačka schodů. Je to nejhorší, nejpohrdanější zaměstnání, které dělají pouze emigrantky a to ještě nakrátko. První týdný se k ní lidé chovali tvrdě: podezíravě, s předsudky. Když si chtěla sníst svačinu, rozkládala ubrousek na víku od popelnice – aby nejedla na holé zemi. Ale vydržela to

a časem si jí lidé začali vážit. Teď ji zve hodně lidí do bytu, svěřují se jí. Stará ženy, opuštění lidé, nemocní, kteří se často uzavírají před světem v obranném postoji, lidé, kteří snad nikdy nepřekročili práh kostela – ti všichni u ní najdou pozornost, vnímavost, dobré srdce. Rita nikdy neodmítne nikomu svůj čas, i když musí každodenně vykonávat předepsanou normu těžké fyzické práce.

Malé sestry se nikdy nesnaží někoho obracet ani poučovat, chtějí prostě s druhými sdílet jejich život.

Pod Montmartrem se táhne bulvár de Clichy, se slavným náměstím Pigalle. Je tu malý, skromný lokál – Restaurant Pigalle Giloe. Málokdo ví, že číšníkem a vrchním v jedné osobě je tu kněz. Provozuje tuto činnost už 15 let. Jejím cílem je vytvořit bezpečné, pohostinné zákoutí pro lidi z Pigalle. Přicházejí si sem něco sníst, odpočinout, pohovořit. Zachází se s nimi lidsky, nikdo je neodrazuje pohrdavým nebo hodnotícím pohledem, nikdo je neuráží. Naopak: setkávají se tu s úctou. Mají tu místo asyly. Cení si toho. Ale P. Pinsard je ochoten pomoci i tehdy, když někdo hledá nocleh, práci, a někdy i mravní ochranu. Kněz má nahoře svůj pokoj s telefonem a malinkou kapličku, kde každodenně slouží mši svatou.

Malá restaurace P. Pinsarda ve středu Pigalle je příkladem chudých prostředků: bez nároku ne viditelný úspěch. P. Pinsard a jeho spolupracovnice, i Malé sestry dělnice – to jsou znamení církve, která hlásá evangelium chudým, která v každé společnosti chce být solidární s těmi, jimž se křivdí, kdo jsou zbaveni hlasu, odsunuti na okraj, která vrací lidem jejich důstojnost.

Církev, která se modlí

Kulminačním bodem pařížského setkání je „oslava“ v katedrále Notre–Dame ve čtvrtek večer. Bratr Roger a mezinárodní skupina po návratu z Afriky měli vyhlásit nový list koncilu mladých. Počátek bohoslužby byl ohlášen na 20.30 a už od sedmé hodiny začala mládež plnit prostor svatyně. Středověká katedrála, která má ve všední den s ohledem na turisty trochu ráz muzea, byla vyklizena: zmizely židle, klekátka, dřevěné přihrádky, na zemi byly koberce a běhouny, aby všichni mohli klečet nebo sedět na zemi. Vnitřek kostela se plnil zástupem, který byl později odhadnut na 15.000. Takové shromáždění v Notre–Dame nebylo od r. 1945, kdy tu oddíl generála de Gaulla slavil osvobození Paříže. Prostý, ale velmi výrazný zpěv, spočívající v opakování několika slov, doprovází očekávání, řazení a modlitby. Veni sancte Spiritus, Ubi caritas et amor, Deus ibi est (jak se tu ta stará latina hodí!). Dívám se nahoru, k nádherným vitrážím a klenbám katedrály ze 13. století, jež je jedním z čelných výtvorů evropské kultury, a dolů na ty tisíce klečících mladých lidí pohroužených do modlitby – a nemohu se ubránit myšlence: že by této kultuře, jež vykazuje tolik známek rozkladu, mělo dát nový impuls právě křesťanství?

Okolo osmé se objevuje bratr Roger v bílém hábitě, s ním bratři z Taizé a mládež, které s ním byla v Africe. Blýskají flashe (novináři vždycky vyvolávají atmosféru senzace) a bratr Roger svižným krokem jde do prvních řad mládeže a sedá si na zem. Za chvíli jde znovu do sakristie a doprovází dva důstojné hosty – kardinála Martyho v purpuru, a jednoho ze světících biskupů Paříže, kteří usedají na křeslech připravených zvlášť pro ně.

Zpěv invokací se střídá s dlouhými chvílemi mlčení, kdy se všichni noří do kontemplace, a s liturgií slova: čtení z Písma, modlitba za církve a svět v různých jazycích, k nimž sbor a orchestr intonuje dynamický refrén. Trvá to dost dlouho, bohoslužba je pomalá. Mlčení se protahuje až na 10 minut. Cítím, jak je potřebné. Bezprostředně potom nastupuje dynamický, radostný zpěv. Nic senzačního se neděje, a přece těch 15 tisíc mladých vydrží v napětí po několik hodin.

K mikrofonu přichází kardinál Marty, pařížský arcibiskup, aby mládež přivítal. Jeho promluva je zcela expresivní. Začíná dramatickým zvoláním: „Paříži, ty spíš! Paříži, vzbud' se!“ kardinál vřele pozdravil koncil mladých. Ujistil mládež, že církve na ně čeká, že na ně čekají společenská instituce, svět, povzbuzuje je, aby ve svých srdcích netlumili Kristův hlas, prosí je také, aby při kritice různých institucí, i církevních, nezapomínali na to, že v těchto institucích žijí lidé, které Bůh miluje. Kardinálova promluva byla odměněna srdečným potleskem. Bratr Roger, který sedí na zemi, se otáčí ke shromážděným, bere do ruky mikrofon, aby krátce promluvil o svém pobytu v Africe a předložil dva dokumenty: svůj list mládeži s titulem „Ohromení láskou“, napsaný velmi osobitým tónem, poetickou formou, a současně hluboký, svěží a povzbudivý text „Předsevzetí koncilu mladých na r. 1979“.

Pátek večer

Po večerní modlitbě jdeme do Notre–Dame. V katedrále je asi 10.000 mladých lidí. Zpěv, mlčení, modlitba, čtení evangelia v několika jazycích. Zážitek obecnosti církve. Bratr Roger bere do ruky mikrofon a oznamuje, že teď, pozdě večer, půjdeme všichni po bulvárech Quartier Latin do Saint Sulpice. Se zpěvem kánonu Magnificat anima mea Dominum vychází mládež pomalu před katedrálu. Šli jsme ve skupinách a zpívali jsme stále Magnificat. Paříž byla tou dobou v nejlepší zábavě a nevšímala si nás.

V kostele Saint Sulpice byla ten páteční večer adorace Kříže. – Bohoslužba, kterou bratři v Taizé přijali od křesťanů z východní Evropy, totiž od Slováků. V Taizé se koná každý pátek. Když jsme vešli do kostela, panovala tam tma, rozjasněná jen mihotavými plaménky svící, postavených kolem hlavní lodi. Tichý, ztlumený zpěv, který do nekonečna opakuje slova: Adoramus te, Domine. Před oltářem na zemi byl položen kříž, kolem něhož klečeli bratři z Taizé, s bratrem Rogerem. Mladí, postupně přicházeli, přiklekali a opírali čelo o dřevo kříže, skládající tak na Krista své těžkosti a námahy. Adorace Kříže je modlitba za všechny pronásledované křesťany na celém světě.

Po adoraci, celou noc z pátku na sobotu, trvalo bdění na modlitbách v Saint Sulpice. Hodně lidí vytrvalo až do rána. Já jsem vyšel něco po půlnoci. Když jsem vycházel, musel jsem jít opatrně mezi modlícími se. Jedni klečeli s čelem na zemi, jiní leželi v podobě kříže, další leželi na zádech s rozpaženýma rukama – toto gesto vyjadřovalo celkové, plné odevzdání Bohu, výraz touhy, aby rozepjaté ruce objaly celý svět. Někteří prostě spali podle stěn, přikryti dekou nebo zavinuti do spacího pytle.

Zážitek pro nás

Koncil mladých je pro mne náboženským zážitkem.

Promlouvá ke mně koncepcí křesťanského života, který na sebe bere riziko vlastní odpovědnosti, zážitkem, který zasahuje celého člověka, v němž je nám v každé chvíli přítelem sám Ježíš, a to i ve chvílích pádů, porážek, zklamání. Promlouvá ke mně představou člověka, který sám o sobě je křehký a slabý, chudý, ale účastní-li se zážitku církve, může se dočkat věcí neočekávaných. Je mi blízký tento duch chudoby, jež koncil mladých vyžaduje od církve a v němž sám žije: neopírá se o mocenské prostředky, o techniku manipulace s lidmi, odmítá paternalismus a indoktrinaci. Promlouvá ke mně myšlenkou dělení s druhými, myšlenkou zápasu a kontemplace, jež se v denním životě prolínají.

Zážitek koncilu mladých je pro mne zážitkem církve, o němž jsem si netroufal snít.

Je zjevné, že za to nejcennější, co koncil ras, vděčí bratřím z Taizé. Osobnost bratra Rogera je pro koncil inspirací, kterou je těžko docenit, ačkoli je bratr Roger skromný, nevťiravý a odsouvá svou osobu do stínu.

V Taizé se všichni třikrát denně setkávají ke společné modlitbě s bratry v kostele Smíření. Po zakončení bohoslužby bratr Roger se dvěma nebo třemi dalšími bratry zůstává ještě chvíli v kostele, aby se modlil před Nejsvětější svátostí, jež je umístěna vedle obrazu Matky Boží. Pak se obrací a individuálně mluví s těmi, kdo na něho čekají pod Ikonou. Každého srdečně vítá, poslouchá, klade otázky a potom klade ruce na ramena mluvčího a modlí se. Mluvčí přitom často kladou ruce na ramena bratra Rogera. Je v tom člověku něco – jakási velká obyčejnost a prostota – co způsobuje, že ten, kdo s ním mluví, se cítí jeho bratrem, kýmsi jemu rovným a velmi blízkým. Rozmluva s bratrem Rogerem je neobyčejná – není to jen výměna informací: padne-li vážná myšlenka nebo postřeh, rozmluva přechází v kontemplaci.

Katovice 1979

Od 24. do 27. května 1979 se konalo v Katovicích setkání koncilu mladých s účastí mládeže z různých krajů Polska a z různých zemí Evropy i zámoří. Přítomen byl i bratr Roger, pozvaný biskupem Bednorzem, aby se už po třetí zúčastnil tradiční pouti mužů do Slezských Piekar.

V pátek časně odpoledne se konala ekumenická modlitba v evangelickém kostele Zmrtvýchvstání. Večer byla v katolickém kostele svatého Petra a Pavla pobožnost uctívání kříže. Celý kostel byl pohroužen do modlitby, která trvala hluboko do noci.

V sobotu odpoledne došlo v katovické katedrále Krista Krále k hlavnímu setkání koncilu mladých za účasti asi dvou tisíc mladých. Mši svatou celebroidli s biskupem Bednorzem dva kněží z ciziny: z Peru a z Maďarska. Evangelium bylo čteno polsky, německy, česky, slovensky, maďarsky, finsky a rusky. Po mši přednesl bratr Roger svou meditaci.

Mluvil v ní o mládeži Třetího světa a o mládeži Západu; ta podle mnoha svědectví žije ve vnitřní rozvrácenosti, vykořenění, prázdnotě, znechucení, často zoufalství sahajícím po násilí. V jedné chvíli, když jsem ho poslouchal, mi to přišlo líto. Co říká o mladé generaci bohatého Severu, je otřesné. Ale proč neříká nic o našich zkušenostech které jsou přece jiné? Ale bratr Roger nakonec řekl něco, co

mou lítost rozptýlilo a dalo mi látku k přemýšlení. Totiž příští dokument koncilu mladých má být napsán na podkladě podnětů od mladých severní a východní Evropy (další setkání po Katovicích se má konat ve Finsku, v Turku). Možná, že naše zkušenost má univerzální hodnotu a může prospět všeobecné církvi.

Cezary Gawryś (1979)

Musíme si uvědomit, že nikdy v dějinách křesťanství nebylo sdílení dober duchovních i hmotných tak přísnou povinností jako dnes, a to především s ohledem na mír ve světě.

Mnoho mladých hledá s velkou horlivostí konkrétní způsoby realizování tak velice křesťanského požadavku. Nám starším připadá úkol účastnit se na aspiracích mládeže. Tak vyjdeme ze slepé uličky, v níž teď jsme. Znovu se nadchneme pro sdílení. Zřejmě ovšem nejde o takové formy sdílení, které by vedly k puritanismu, přílišné přísnosti života, která zmrazuje srdce a odlidšťuje.

Roger Schutz v Katovicích (1979)